

Regeringskansliet
Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Remissyttrande Betänkande av Arkivutredningen Härifrån till Evigheten En långsiktig arkivpolitik för förvaltning och kulturarv SOU 2019:58

Bakgrund

I februari 2019 träffade Arkivutredningen flera statliga myndigheter bland dem Trafikverket. Vid mötet framfördes synpunkter på vilka utmaningar som från vårt perspektiv finns inom arkivområdet samt förslag om vad som bör förändras. Vidare lyftes vikten av att hantera information som en tillgång samt en sammanhållen hantering av information utifrån ett livscykelperspektiv för att främja digitaliseringen inom offentlig förvaltning och för medborgare och näringsliv i stort. Trafikverket ser en stor potential i att området likriktas inom flera sektorer för att bland annat möjliggöra digitalisering av transportsystemet.

Synpunkterna

Övergripande synpunkt digitalisering

Trafikverket hade förordat att utredningen och dess förslag hade ett framåtsyftade perspektiv, ett fokus på material som föds digitalt snarare än att digitisera analoga handlingar. Tillgänglighetsfrågan är viktig men de analoga arkivbestånden där handlingarna är arkivbeständiga kan vänta, det kan däremot inte frågan om hur vi ska ta tillvara information som skapas idag göra. Denna information riskerar vi att förlora om vi inte börjar agera nu.

Information är en förutsättning för digitalisering, därför krävs det att information hanteras som en tillgång. Trafikverket anser att utredningen saknar en samlad syn på informationsförsörjningen och att utredningen behöver sätta ett större fokus på samhällsviktiga verksamheter som skapar information. Det är av största vikt att det finns en samlad syn på informationsförsörjningen i Sverige och att inte reglering och strukturering av information sprids ut på olika aktörer. Hanteringen av information behöver likriktas och hanteringen mer regleras utifrån användarperspektiv hur den ska/kan nyttjas på bästa sätt istället för att regleras utifrån organisationsform. Sverige behöver ha gemensamma utgångspunkter så att vi kan värdera information från flera sektorer så att rätt information bevaras och hålls tillgängligt. Trafikverket anser att Riksarkivet bör samordna detta arbete. Detta för att möjliggöra en effektiv förvaltning och inte minst för att främja digitaliseringen inom offentlig sektor. Kommunalt självstyre är självklart, men konstruktioner motsvarande exempelvis byggnormer, där Boverket bestämmer om byggnormer och respektive kommun tillämpar regelverket skulle kunna vara en lösning på den viktiga frågan hur vi reglerar hanteringen av information i Sverige.

Trafikverket ser också att ett övervägande av ansvaret för bevarande av information behöver ses över då ansvaret för informationshanteringsfrågor för digital förvaltning har ett annat ansvar – en samordning av hanteringen av information utifrån hela dess livscykel skulle förenkla och stärka informationshantering och vi saknar detta förslag i utredningen.

Bevarande och gallring kapitel 7

Myndigheterna framförde vid sitt möte med utredaren synpunkter om att gallringsprocessen behöver effektiviseras.

Utredningen har valt att lyfta fram att bevarande är huvudregeln. Detta är redan huvudregeln för allmänna handlingar och detta framgår tydligt i lagstiftningen. Trafikverket saknar en diskussion i utredningen om hur arbetet med gallringsutredningar/-beslutsfattande ska utvecklas för att svara mot det förändrade informationslandskapet och den ökade mängden allmänna handlingar.

En viktig aspekt i att effektivisera gallringsprocessen är att information värderas, klassas och förses med nödvändig metadata redan när de skapas. Det leder i slutändan till att vi skapar förutsättningar för att information ska kunna bevaras, överföras/utbytas, tillgängliggöras och användas (vidareutnyttjas). Detta skulle även främja nyttjandet av information och vi ser att denna grundläggande fråga inte tydligt kommer fram i arkivutredningen och skulle möjliggöra att Arkivlagen hade kunnat användas för bättre styrning och stöd till organisationer att förbättra och förenkla hanteringen av information.

Överlämnande och finansiering kapitel 8 i huvudsak 8.7

En av de viktigaste punkterna från myndigheternas möte med arkivutredningen var frågan om leveranser och finansiering av dessa och Riksarkivets (RA) verksamhet. Där riktade myndigheterna kritik mot kostnaderna och de administrativa problemen med leveranser till RA. Utredningen föreslår att införa obligatoriska leveransplaner. Detta är en bra åtgärd. Trafikverket delar utredningens syn att plikt inte vore ändamålsenligt.

Myndigheterna konstaterade att de ekonomiska incitamenten för att överlämna handlingar till RA är svaga och att man bygger egna depåer av kostnadsskäl. Utredningen förordar att dagens modell ska behållas. Dock föreslår man att Regeringen ger Ekonomistyrningsverket och RA i uppdrag att utreda en modell med full kostnadstäckning. Här förefaller det som att utredningen anser att avgifterna inte täcker kostnaderna och att dessa ska öka för myndigheterna varför incitamenten att leverera snarare torde minska.

I kapitlet om avgiftsmodellen diskuteras en schablonmässig omfördelning via statsbudgeten. Enligt utredningen är tiden inte mogen för en sådan omfördelning och det saknas i utredningen en mer ingående beskrivning av hur det skulle gå till. Trafikverket anser att detta behöver utredas mer i detalj så att grundarbetet är gjort när tiden väl är mogen.

Normering, tillsyn och rådgivning kapitel 9

Myndigheterna framförde att kraftfulla sanktionsåtgärder behöver övervägas. Detta har egentligen inte alls föreslagits av utredningen.

Utredningen anser inte att bristande arkivvård är skadligt för samhället i den omfattningen att det motiverar t. ex. sanktionsavgifter eller viten, vilket innebär att Riksarkivets tillsyn kommer att kunna ignoreras, inklusive den nya överlämnandeplaneringen. Utifrån Trafikverkets synvinkel är detta en viktig fråga och det hade därför varit önskvärt med ytterligare resonemang kring detta.

Ett tydligare rådgivningsuppdrag till arkivmyndigheterna avsnitt 9.7.5

Här föreslog myndigheterna att Riksarkivet ska ges möjligheter och medel att ge råd utanför de vanliga tillsynerna. Här har utredningen föreslagit att detta ska framgå tydligare av Arkivlagen samt att RA ska tilldelas 2 miljoner kronor för rådgivning. Trafikverket välkomnar förtydligandet.

Föredragande, samråd och sakgranskning

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Lena Erixon. Föredragande har varit informationsspecialist Johan Jacobsson. I den slutgiltiga handläggningen har även strateg Britt-Marie Calles, enhetschef Lars Näslund, avdelningschef Karl-Johan Johansson och ekonomidirektör Patrik Brännström deltagit.

Lena Erixon

Generaldirektör

